

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

	Факультет міжнародних відносин, політології та соціології Кафедра політології
---	--

ПОЛІТИКА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ СИЛАБУС

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма:	052 «Політологія»
Обсяг	Кількість кредитів: 4 (120 годин)
Мова викладання:	українська
Рік навчання:	3 (третій)
Семестр:	6 (шостий)
Дні, час, місце	За розкладом занять: Платформа Zoom, підключитися: https://us05web.zoom.us/j/3973779942?pwd=S3IwbE85MEdCK3JoOFlnb1NydIVxZz09 Ідентифікатор конференції: 397 377 9942 Код доступу: 262976
Викладач	Узун Юлія Вадимівна - д. політ. н., професор кафедри політології
Контактний телефон	067 481 73 16
E-mail	uzun.ulia76@gmail.com
Кафедра	політології
Консультації	За розкладом консультацій викладачів кафедри У дні проведення практичних, лекційних занять Онлайн-консультації. Платформа zoom.
Комунікація	Здійснюється через очні зустрічі, месенджери та електронну пошту

АНОТАЦІЯ КУРСУ

<p>Місце дисципліни в освітній програмі: Дисципліна включена до переліку вибіркових освітніх компонентів (ВК) освітньо-професійної програми (ОПП) для <i>першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 – «Політологія»</i>. Пререквізити: Світова політика Нового та Новітнього часу; Теорія та практики конституціоналізму: порівняльний аналіз; Класичні стилі політичного мислення. Постреквізити: Політичні комунікації; Політичне прогнозування; Політика європейської інтеграції.</p>
<p>Предмет вивчення дисципліни: актуальні питання розвитку політики захисту прав людини та громадянина, що забезпечує реалізацію ідеології конституціоналізму та встановлення демократичного режиму владних відносин.</p>
<p>Мета: Опанування здобувачами вищої освіти сутності, завдань та інституційних механізмів правозахисної діяльності, спрямованої на забезпечення повноти реалізації прав людини та громадянина на основі формування належної національної та міжнародної політики.</p>
<p>Завдання дисципліни: 1) формування у здобувачів вищої освіти ціннісно-орієнтованого та гуманітарного світосприйняття, де істотною складовою є повага до прав людини;</p>

2) формування системи знань щодо розвитку політико-правової думки навколо проблеми співвідношення політики та моралі, політики та прав людини; 3) формування уявлення про філософсько-правову парадоксальність та постійну актуальність досліджуваної проблематики; 4) формування системи знань щодо історико-політичних етапів формування та нормативно-правових форм закріплення прав людини та громадянина; 5) формування знань стосовно особливостей та регіональної специфіки уявлень, вчень та доктрин прав людини та громадянин; 6) формування знань щодо особливостей типів праворозуміння та підходів щодо природи прав людини та громадянина; 7) формування знань про становлення конституційного інституту прав людини, про еволюцію поколінь прав людини та концепції універсального характеру прав людини; 8) формування здатності до аналізу інституційної основи захисту прав людини та громадянина, що формується на національному та міжнародному рівнях; 9) формування знань про специфіку механізмів правозахисної діяльності та проблеми в сфері забезпечення гарантій захисту прав людини.

Очікувані результати РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності. РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності. РН04. Мати навички професійної комунікації. РН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності. РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення. РН08. Вміти використовувати базовий категоріально-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки. РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен :

знати: етапи розвитку прав людини; особливості типів праворозуміння та підходів щодо природи прав людини та громадянина; систему основних прав людини і громадянина (громадянських та особистих; політичних; соціальних; економічних; культурних); різницю прав людини та прав громадянина; особливості прав окремих категорій громадян (дітей; жінок; етнічних, релігійних, мовних меншин; прав народів на самовизначення); основні обов'язки людини і громадянина; національні засоби захисту прав людини; правовий механізм захисту прав людини та гарантій його реалізації за Конституцією України; сутність поняття «механізму захисту прав і свобод людини» та конституційно-правові механізми захисту прав, свобод і законних інтересів громадян в Україні; компетентність міжнародної юрисдикції у сфері захисту прав людини та особливості реалізації міжнародних стандартів на національному рівні; умови обмеження прав та свобод людини;

вміти: аналізувати етапи формування та нормативно-правові форми закріплення прав людини та громадянина; застосовувати знання щодо поколінь прав людини в експертній та аналітичній діяльності при визначенні специфіки розвитку національної політики в сфері захисту прав людини та громадянина; визначати ситуації порушення прав людини та дієвість механізмів захисту прав людини; застосовувати знання з метою аналітичної та практичної підтримки розвитку політики правозахисної діяльності як на національному рівні, так і на міжнародному; користуватися інституційними механізмами та процедурами захисту прав людини та громадянина як на національному, так і на міжнародному рівні.

ОПИС КУРСУ

Форми навчання:	<p>1) лекційні заняття (26 год.);</p> <p>2) практичні заняття (24 год.);</p> <p>3) організована самостійна робота студентів (70 годин). Самостійна робота включає: [1] – підготовку до практичних занять; [2] – опрацювання лекційного матеріалу; складання тематичного тезаурусу; [3] – самостійне опрацювання літератури та джерел; підготовка конспекту за питаннями самостійної роботи; [4] – виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (підготовка доповіді; реферату; презентації).</p>
------------------------	---

	4) індивідуальні консультації.
Методи навчання	1) словесний та наочний (публічні доповіді та демонстрація презентацій); 2) практичний (виконання практичних завдань; робота із веб-сайтами організацій; підготовка і здійснення доповідей перед аудиторією; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; тестові вправи); 3) інтерактивний (колективне та індивідуальне опрацювання завдань під час лекційних, практичних занять з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація ІНДЗ та інших результатів сам. роботи).

Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1: Історичні та теоретико-методологічні основи формування політики прав людини та громадянина

Тема 1. Становлення та розвиток прав людини від стародавнього світу до великої буржуазної революції. Історичні етапи розвитку прав особистості (стародавні часи та античний світ, епоха феодалізму, епоха Відродження, період ранніх буржуазних революцій та Просвітництва). Революції та законодавче закріплення прав людини. Проблема гідності та прав людини в працях теоретиків політико-правової думки.

Тема 2. Розвиток прав людини з кінця XVIII століття до середини XX століття. Проблема прав людини в теоріях кінця XVIII – початку XIX ст. Формування першого покоління прав людини. Розвиток прав людини та громадянина в XIX – на початку XX ст. Правозахисний рух в XIX ст. Права людини в працях теоретиків політичної думки XIX – початку XX ст. Ліга Націй та міжнародні угоди в галузі гуманітарного права.

Тема 3. Принцип універсалізму в розвитку доктрини прав людини та громадянина в другій половині XX століття. Перший етап інтернаціоналізації прав людини. Формування другого покоління прав людини. Визнання прав людини та розвиток гарантій в післявоєнних конституціях держав світу. Розвиток правозахисного руху. Міжнародні документи в сфері захисту прав людини. Новий етап інтернаціоналізації прав людини. Особливості імплементації міжнародно-правових принципів в національне законодавство країн. Початок формування третього покоління прав людини. Регіональні міжнародні акти. Реалізація прав людини в СРСР та соціально-політичні зміни. Гельсінський процес.

Тема 4. Права людини в контексті змін у міжнародній політиці XX-го та XXI-го століть. Четверте покоління прав людини: особливості правового регулювання. Права людини в контексті змін у міжнародній політиці XX та XXI ст. Глобалізація та значення Декларації принципів толерантності. Рівні прояву нетерпимості. Становлення четвертого покоління прав людини. Новітні права людини: «прийняти не можна заборонити» (Тема для відкритої дискусії). Права людини четвертого покоління, втручання у психофізіологічну сферу життя людини: правове регулювання, забезпеченість універсальним захистом.

Тема 5. Політика, право, праворозуміння: традиційні механізми захисту прав людини та проблеми правової акультурації. Регіональна специфіка щодо прав людини та громадянина. «Права людини» та «права громадянина». Антропологія права: філософські та юридичні виміри. Класичні типи «праворозуміння» та нові теорії права. Сутність та соціальне призначення права. Встановлення та визнання права. Критерії обмеження прав людини. Моделі самообмеження державної влади та захисту автономії індивіда. Практики гуманітарних інтервенцій і права людини. Демократія: зв'язок з правами людини.

Змістовний модуль 2: Механізми забезпечення політики прав людини

Тема 6. Міжнародний механізм гарантій та забезпечення реалізації прав людини. Стандарти в сфері прав людини: універсальні та регіональні. Документи в галузі прав людини. ООН та спеціалізовані органи в сфері захисту прав людини. Моніторинг в галузі прав людини. Управління ООН з прав людини. Міжнародні інституції та експертні механізми при Раді з прав людини ООН. Процедура подання та розгляду скарг в Раді з прав людини. Міжнародний Кримінальний Суд та Римський Статут. Репортери без кордонів: міжнародна організація захисту прав людини, свободи слова.

Тема 7. Регіональні механізми гарантій та захисту прав людини. Регіональний міжнародний захист прав людини. Регіональні інститути та механізми у сфері захисту прав людини. Регіональні міжнародні акти в сфері забезпечення гарантій та стандартів в сфері захисту прав та свобод людини та громадянина. Форми регіонального міжнародного співробітництва в сфері захисту прав та свобод людини та громадянина.

Тема 8. Національні механізми захисту прав людини. Реалізація міжнародних стандартів на національному рівні. Здійснення захисту прав людини міжнародними механізмами та національними судами. Система органів державної влади та управління в сфері захисту прав людини та громадянина в Україні. Моніторинги Ради Європи щодо виконання Україною стандартів в сфері захисту прав людини та громадянина.

Тема 9. Права людини і національна безпека. Поняття «загрози» конституційним правам і свободам людини і громадянина. Захист конституційних прав людини та гарантування її особистої безпеки в умовах сучасних загроз. Об'єкти національної безпеки держави. Функції державних органів влади щодо забезпечення гарантій реалізації прав та свобод людини та громадянина. Складові системи національної безпеки. Права меншин та людини: проблеми співвідношення понять та державні гарантії реалізації. Діяльність органів національної безпеки щодо недопущення дискримінації та порушення прав людини та прав меншин. Правозастосування та праообмеження в умовах воєнного стану чи надзвичайних ситуацій.

Тема 10. Забезпечення реалізації прав дітей та жінок. Зміст та значення «Декларації» Вентцеля. Комітет дитячого благополуччя: значення діяльності. Поняття та класифікація прав дитини, міжнародні стандарти захисту прав дитини. Діяльність органів, що забезпечують захист прав дитини. Законодавство України в сфері захисту прав дітей. Рухи за права жінок. Проблеми гендерної рівності, боротьба проти гендерного насильства. Діяльність Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок. Міжнародні документи в сфері захисту прав жінок та дітей. Стамбульська конвенція: особливості ратифікації в Україні.

Перелік основної рекомендованої літератури

1. Бабін Б. В. Права людини та громадянське суспільство : навч. посібн. для студ. вищих навч. закладів. Одеса : Фенікс, 2014. 320 с
2. Грищук О. В. Формування та розвиток ідеї гуманізму в праві. Х.: 2013. 288 с.
3. Грищук О.В. Філософія конституційних цінностей: монографія. Київ: ВАІТЕ, 2019. 416 с.
4. Дудаш Т. Практика Європейського суду з прав людини: посібник. К.: Алерта, 2013. 368 с.
5. Загальна теорія права: підручник / О.В. Петришин, Д.В. Лук'янов, С.І. Максимов, В.С. Смородинський та ін. ; за ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2021. 568 с.
6. Караман І.В., Козіна В.В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. К.: ВАІТЕ, 2015. 136 с.
7. Савчин М. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму : монографія. Ужгород: РІК-У, 2018. 440 с.
8. Ткаченко Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин. Навчальний посібник Підготовлено в рамках реалізації і за підтримки Програми Європейського Союзу. К.: ФОП Голембовська О. 2018. 315 с.
9. Четверте покоління прав людини: особливості правового регулювання, проблеми та перспективи розвитку в сфері охорони здоров'я: монографія / за заг. ред.: д.ю.н., проф. С.Б. Булеци; д.ю.н., доц. М.В. Менджул. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 444 с.
10. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О.О. 2018. 168 с.

Оцінювання

Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенню курсу здобувачі вищої освіти складають залік.

На залік виносяться вузлові питання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання. Результати навчання оцінюються за 100-бальною системою. За результатами оцінювання змістового модуля здобувачам виставляються бали. Під час

викладання лекційного матеріалу лектор може здійснювати контрольні опитування здобувачів. Так, засоби діагностики якості вищої освіти *включають в себе*:

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль: тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (тестування).

Підсумковий контроль: ЗАЛК.

Критерії оцінювання

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання ІНДЗ за однією із запропонованих тем (доповідь та демонстрація презентації)	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 15

Опитування на занятті, участь в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач є лише спостерігачем на практичному занятті; не виступає і не задає питань; дає неправильні відповіді на запитання, демонструє незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-3	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; іноді виступає; допускає помилки, відповідаючи на питання; пасивно працює на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і джерел.
	4-5	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів; доповідь та демонстрація презентації	0	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	2	Доповідь та презентація самостійними, але актуальність не опрацьована, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	3	Доповідь та презентація самостійні, оформлення відповідає вимогам із порушеннями, актуальність опрацьована, теоретичний аналіз містить неточності, але здобувач за допомогою викладача виправляється, висновки формальні, але тема цілком розкрита із незначними прогалинами.
	4	Доповідь та презентація самостійні, актуальність теми опрацьована із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, висновки самостійні, але не оригінальні, тема формально розкрита, містить посилання на джерела.
	5	Доповідь та презентація самостійні, актуальність розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет; історико-теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує оригінальний матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні судження, підкріплені доказами; є посилання на джерела.
Контр. робота за модулями	0	Відповідь на запитання неправильна.
	15	В контрольній роботі за кожним змістовним модулем – по 15 питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Всього 15 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів

Поточний та періодичний контроль										Підсумковий контроль	Сума балів	
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					всього	залік	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	90		
2	2	2	4	2	2	4	2	2	2			
год	год	год	год	год	год	год	год	год	год			
5	5	5	10	5	5	10	5	5	5			
Контрольна робота №1 (15 балів)					Контрольна робота №2 (15 балів)					90	10	

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ.

форми	методи контролю	строки виконання завдань
Підготовка доповіді	Публічна доповідь	Студент виконує передбачену самостійну роботу за кожною темою практичного заняття, формує конспект виконання самостійної роботи, демонструє наявність конспекту з виконаними завданнями на практичних заняттях (поточний контроль). Студент обирає тему ІНДЗ (індивідуального науково-дослідного завдання), актуального для конкретного практичного заняття та готує доповідь та мультимедійну презентацію за цією темою на конкретну дату практичного аудиторного заняття. Студент отримує консультацію викладача.
Підготовка мультимедійної презентації	Аудиторна демонстрація презентації	
Складання реферату	реферат	
Аналіз рекомендованої літератури, формування конспекту виконання самостійної роботи	конспект	

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедайтів та перескладання	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання заліку можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана.
Політика щодо академічної доброчесності:	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-

	dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності, робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
<i>Політика щодо відвідування та запізень:</i>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн формі за графіком, погодженим із викладачем. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичному занятті, він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в позааудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати це заняття шляхом написання реферату на тему, погоджену з викладачем. Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах.
<i>Мобільні пристрої</i>	Дозволяється використання мобільних пристроїв на практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.
<i>Поведінка в аудиторії:</i>	Здобувачі беруть активну участь у заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємопідтримки та взаємодопомоги.